

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2000-2001

6 DECEMBER 2000

HERZIENING VAN DE GRONDWET

Herziening van titel II van de Grondwet, om een nieuw artikel in te voegen betreffende het recht op gelijkheid van vrouwen en mannen

(Verklaring van de wetgevende macht, zie « Belgisch Staatsblad » nr. 88 van 5 mei 1999)

Herziening van titel II van de Grondwet, met de bedoeling er een bepaling in te voegen betreffende het recht van de vrouwen en de mannen op gelijkheid en de bevordering van de gelijke toegang tot door verkiezing verkregen en openbare mandaten

AMENDEMENTEN

Zie:

Stukken van de Senaat:

2-465 - 1999/2000:

Nr. 1: Voorstel van de regering.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2000-2001

6 DÉCEMBRE 2000

RÉVISION DE LA CONSTITUTION

Révision du titre II de la Constitution, en vue d'y insérer un article nouveau relatif au droit des femmes et des hommes à l'égalité

(Déclaration du pouvoir législatif, voir le « Moniteur belge » n° 88 du 5 mai 1999)

Révision du titre II de la Constitution, en vue d'y insérer une disposition relative au droit des femmes et des hommes à l'égalité et favorisant leur égal accès aux mandats électifs et publics

AMENDEMENTS

Voir:

Documents du Sénat:

2-465 - 1999/2000:

N° 1: Proposition du gouvernement.

Nr. 1 VAN MEVROUW VAN RIET C.S.

Enig artikel

Het enig artikel vervangen als volgt :

« *Enig artikel.* — *In de Grondwet wordt een nieuw artikel 10bis ingevoegd, luidende :*

« *Art. 10bis.* — *Iedere man en vrouw heeft het recht op gelijke toegang tot de door verkiezing verkregen mandaten en overheidsmandaten.*

De wet, het decreet of de in artikel 134 bedoelde regel waarborgen de bescherming van dat recht.

De federale regering en de gemeenschaps- en gewestregeringen tellen ten minste één lid van elk geslacht.

De collegiaal uitvoerende organen van respectievelijk de verenigingen van provincies tot nut van het algemeen, de provincieraden, de verenigingen van gemeenten tot nut van het algemeen, de gemeenteraden en de binnengemeentelijke territoriale organen tellen ten minste één lid van elk geslacht. »

Verantwoording

A. Wijziging van het eerste lid

Titel II van de Grondwet werd krachtens de verklaring van de wetgevende macht zoals verschenen in het *Belgisch Staatsblad* van 5 mei 1999, onder meer, voor herziening vatbaar verklaard om een nieuw artikel in te voegen betreffende het recht op gelijkheid van vrouwen en mannen.

Uit de parlementaire bespreking met betrekking tot deze verklaring dient er te worden opgemaakt dat de preconstituante geenszins de intentie heeft gehad afbreuk te doen aan de heden aan de wet voorbehouden regelingsbevoegdheid inzake de fundamentele rechten en vrijheden die geen uitstaans hebben met een bevoegdheidsverdelende regeling.

Zo bijvoorbeeld is er de door artikel 26 van de Grondwet gewaarborgde vrijheid van vergaderen waarvan de beperking enkel door de wet in formele zin kan geschieden.

De in het eerste lid van het door de regering voorgestelde artikel voorkomende zinsnede « (...) bevorderen de gelijke uitoefening van hun rechten en vrijheden (...) » in samenhang gelezen met wat daar onmiddellijk aan voorafgaat, maakt dat ook de decreet- en ordonnantiegever in deze aangelegenheid zouden kunnen optreden.

B. Wijziging van het tweede lid

De tekst van dit lid, zoals voorgesteld door de regering, vertoont geen woordconformiteit met artikel 123, § 1, van de Grondwet, waar er sprake is van « Gemeenschaps- en Gewestregeringen », en artikel 99 van de Grondwet, waar het werkwoord « tellen » wordt gebruikt.

Verder is in dezen het gebruik van het woord « vertegenwoordiger » niet adequaat daar de betekenis ervan gemeenzaam slaat op « diegene die handelt voor en in naam van een ander die daartoe opdracht of machtiging verleend heeft ». Dit behoeft niet noodzakelijkerwijze een persoon van hetzelfde geslacht te zijn.

N° 1 DE MME VAN RIET ET CONSORTS

Article unique

Remplacer l'article unique par le texte suivant :

« *Article unique.* — *Il est inséré dans la Constitution, un article 10bis, nouveau, rédigé comme suit :*

« *Art. 10bis.* — *Chaque homme et chaque femme ont droit à un égal accès aux mandats électifs et publics.*

La loi, le décret ou la règle visée à l'article 134 garantissent l'exercice de ce droit.

Le gouvernement fédéral et les gouvernements de communauté et de région comptent au moins un membre de chaque sexe.

Les organes exécutifs collégiaux des associations de provinces dans un but d'utilité publique, des conseils provinciaux, des associations de communes dans un but d'utilité publique, des conseils communaux et des organes territoriaux intracommunaux comptent au moins un membre de chaque sexe. »

Justification

A. Modification de l'alinéa 1er

Le titre II de la Constitution a été déclaré soumis à révision par la déclaration du pouvoir législatif publiée au *Moniteur belge* du 5 mai 1999 en vue, notamment, d'insérer un article nouveau relatif au droit des femmes et des hommes à l'égalité.

Il ressort des débats parlementaires relatifs à cette déclaration que la préconstituante n'avait nullement l'intention de porter atteinte au pouvoir, qui est actuellement réservé au législateur, de régler les libertés et les droits fondamentaux non liés à une règle de répartition de compétences.

Tel est par exemple le cas de la liberté de s'assembler, garantie par l'article 26 de la Constitution, qui ne peut être limitée que par la loi au sens formel.

Si, à l'alinéa 1er de l'article proposé par le gouvernement, on lit le membre de phrase « favorisent l'égal exercice de leurs droits et libertés » en corrélation avec ce qui le précède immédiatement, on peut en déduire que le décret et l'ordonnance pourraient intervenir également dans cette matière.

B. Modification de l'alinéa 2

Le texte de cet alinéa, tel que proposé par le gouvernement, n'est pas conforme, pour le néerlandais, à la terminologie de l'article 123, § 1er, de la Constitution où il est question de « Gemeenschaps- en Gewestregeringen », ni, pour les deux langues, à celle de l'article 99 de la Constitution, où l'on emploie le verbe « compter ».

En outre, le terme « représentant » n'est pas approprié en l'espèce, car sa signification communément admise est « personne agissant à la place et au nom d'une autre qui lui a donné mission ou mandat de le faire ». Il ne doit pas s'agir nécessairement d'une personne du même sexe.

C. Wijziging van het derde lid

De vertaling in de door de regering voorgestelde tekst van «*territorial intracommunal*» door «*territoriaal intracommunaal*» is foutief.

Conform artikel 41 van de Grondwet dient dit «*binnengemeentelijk territoriaal*» te zijn.

Verder is er sprake van «*intercommunaal of interprovinciaal orgaan*».

Artikel 162, laatste lid, van de Grondwet heeft het over «(...) de wijze waarop verscheidene provincies of verscheidene gemeenten zich met elkaar kunnen verstaan of zich kunnen verenigen» terwijl artikel 6, § 1, VIII, 1°, BWHI, spreekt over «de verenigingen van provincies en van gemeenten tot nut van het algemeen».

Derhalve vervange men «*intercommunaal of interprovinciaal*» door «*verenigingen van provincies en van gemeenten tot nut van het algemeen*».

Er weze bijkomend opgemerkt dat in de enumeratie van de beleidsniveaus het hoogste niveau als eerste wordt vermeld, wat beduidt dat het «*binnengemeentelijk territoriale*» als laatste dient te worden geformuleerd.

Tot slot is de Nederlandse vertaling van «*exécutifs*» niet «*executieven*» doch wel «*uitvoerende organen*».

Iris VAN RIET.
Martine Taelman.
Paul WILLE.

Nr. 2 VAN MEVROUW NAGY C.S.

Enig artikel

A. In het tweede lid de woorden «ten minste één vertegenwoordiger van elk geslacht» **vervangen door de woorden** «*personen van verschillend geslacht*».

B. In het derde lid de woorden «ten minste één lid van elk geslacht» **vervangen door de woorden** «*personen van verschillend geslacht*».

Verantwoording

De oorspronkelijke tekst is te restrictief, terwijl de regering in de toelichting blijkt geeft van haar voornemen de gelijkheid van mannen en vrouwen na te streven.

Nr. 3 VAN MEVROUW de BETHUNE

Enig artikel

Het enig artikel vervangen als volgt:

«*Enig artikel. — In titel II van de Grondwet wordt een nieuw artikel 10bis ingevoegd, luidende:*

«*Art. 10bis. — Het recht op gelijkheid van mannen en vrouwen is gewaarborgd.*

C. Modification de l'alinéa 3

La traduction néerlandaise, dans le texte proposé par le gouvernement, de «*territorial intracommunal*» par «*territoriaal intracommunaal*» est incorrecte.

Conformément à l'article 41 de la Constitution, il faut écrire «*binnengemeentelijk territoriaal*».

Par ailleurs, il est question «d'organe (...) intercommunal ou interprovincial».

L'article 162, dernier alinéa, de la Constitution parle du «(...) mode suivant lesquels plusieurs provinces ou plusieurs communes peuvent s'entendre ou s'associer» et l'article 6, § 1er, VIII, 1°, LSRI, parle, lui, d'«associations de provinces et de communes dans un but d'utilité publique».

Par conséquent, il y a lieu de remplacer «*intercommunal ou interprovincial*» par «*associations de provinces et de communes dans un but d'utilité publique*».

Accessoirement, il est à noter aussi que dans une énumération des niveaux de pouvoir, on mentionne en premier le niveau le plus élevé, ce qui signifie que «*organe territorial intracommunal*» doit figurer en dernière position.

Enfin, la traduction néerlandaise du terme «*exécutifs*» devrait être «*uitvoerende organen*» et non «*executieven*».

N° 2 DE MME NAGY ET CONSORTS

Article unique

A. Au deuxième alinéa de cet article, remplacer les mots «au moins un représentant de chaque sexe» **par les mots** «*des personnes de sexe différent*».

B. Au troisième alinéa de cet article, remplacer les mots «d'un membre de chaque sexe au moins» **par les mots** «*de personnes de sexe différent*».

Justification

La phrase initiale est trop restrictive alors que, dans les développements, le gouvernement indique sa volonté d'une égalité entre hommes et femmes.

Marie NAGY.
Marcel CHERON.
Marie-José LALOY.
Meryem KAÇAR.
Nathalie de T' SERCLAES.

N° 3 DE MME de BETHUNE

Article unique

Remplacer l'article unique par le texte suivant:

«*Article unique. — Au titre II de la Constitution est inséré un article 10bis nouveau, rédigé comme suit:*

«*Art. 10bis. — Le droit à l'égalité entre les femmes et les hommes est garanti.*

De wet, het decreet en de in artikel 134 bedoelde regel waarborgen de daadwerkelijke gelijkheid van vrouwen en mannen in de uitoefening van hun rechten, en inzonderheid de gelijke deelname van vrouwen en mannen aan de politieke besluitvorming. »

Verantwoording

Zie de toelichting bij het voorstel tot herziening van de Grondwet (Stuk Senaat, nr. 2-483/1).

Nr. 4 VAN MEVROUW de BETHUNE

(Subsidiair amendement op haar amendement nr. 3)

Enig artikel

In het eerste lid van dit artikel het woord «bevorderen» vervangen door het woord «waarborgen».

Verantwoording

Zie de toelichting bij het voorstel tot herziening van de Grondwet (Stuk Senaat, nr. 2-483/1).

Nr. 5 VAN MEVROUW de BETHUNE

(Subsidiair amendement op haar amendement nr. 3)

Enig artikel

In het eerste lid van dit artikel tussen de woorden «bevorderen de» en de woorden «gelijke uitoefening» invoegen het woord «daadwerkelijke».

Verantwoording

Zie de toelichting bij het voorstel tot herziening van de Grondwet (Stuk Senaat, nr. 2-483/1).

Nr. 6 VAN MEVROUW de BETHUNE

(Subsidiair amendement op haar amendement nr. 3)

Enig artikel

In het eerste lid van dit artikel de woorden «toegang tot de door verkiezing verkregen mandaten en de overheidsmandaten» vervangen door de woorden «deelname aan de politieke besluitvorming».

Verantwoording

Zie de toelichting bij het voorstel tot herziening van de Grondwet (Stuk Senaat, nr. 2-483/1).

La loi, le décret et la règle visée à l'article 134 garantissent l'égalité effective entre les femmes et les hommes dans l'exercice de leurs droits et, en particulier, l'égal participation des femmes et des hommes au processus de décision politique. »

Justification

Voir les développements de la proposition de révision de la Constitution (doc. Sénat, n° 2-483/1).

N° 4 DE MME de BETHUNE

(Subsidaire à l'amendement n° 3 de Mme de Bethune)

Article unique

À l'alinéa 1er de cet article, remplacer le mot «favorisent» par le mot «garantissent».

Justification

Voir les développements de la proposition de révision de la Constitution (doc. Sénat, n° 2-483/1).

N° 5 DE MME de BETHUNE

(Subsidaire à l'amendement n° 3 de Mme de Bethune)

Article unique

À l'alinéa 1er de cet article, insérer le mot «effectif» entre les mots «l'égal exercice» et les mots «de leurs droits».

Justification

Voir les développements de la proposition de révision de la Constitution (doc. Sénat, n° 2-483/1).

N° 6 DE MME de BETHUNE

(Subsidaire à l'amendement n° 3 de Mme de Bethune)

Article unique

À l'alinéa 1er de cet article, remplacer le membre de phrase «leur égal accès aux mandats électifs et publics» par les mots «leur égale participation au processus de décision politique».

Justification

Voir les développements de la proposition de révision de la Constitution (doc. Sénat, n° 2-483/1).

Nr. 7 VAN MEVROUW **de BETHUNE**

(Subsidiair amendement op haar amendement nr. 3)

Enig artikel

In het eerste lid van dit artikel de woorden «toegang tot» vervangen door de woorden «deelname aan».

Verantwoording

Zie de toelichting bij het voorstel tot herziening van de Grondwet (Stuk Senaat, nr. 2-483/1).

Nr. 8 VAN MEVROUW **de BETHUNE**

(Subsidiair amendement op haar amendement nr. 3)

Enig artikel

In het eerste lid van dit artikel de woorden «, en meer bepaald» doen vervallen.

Nr. 9 VAN MEVROUW **de BETHUNE**

(Subsidiair amendement op haar amendement nr. 3)

Enig artikel

In het tweede lid van dit artikel de woorden «ten minste een vertegenwoordiger» vervangen door de woorden «een gelijke vertegenwoordiging».

Verantwoording

Zie de toelichting bij het voorstel van verklaring tot herziening van de artikelen 99 en 104 van de Grondwet om nieuwe bepalingen in te voegen betreffende de gelijke vertegenwoordiging van vrouwen en mannen (Stuk Senaat, nr. 2-250/1).

Nr. 10 VAN MEVROUW **de BETHUNE**

Enig artikel

In het eerste lid van dit artikel de woorden «van de Grondwet» doen vervallen.

Verantwoording

Het betreft een legistische verbetering: de toevoeging «van de Grondwet» is overbodig nu artikel 10bis zelf een op te nemen artikel in de Grondwet betreft, en aldus kan volstaan worden met een eenvoudige verwijzing naar artikel 134.

Sabine de BETHUNE.

N° 7 DE MME **de BETHUNE**

(Subsidaire à l'amendement n° 3 de Mme de Bethune)

Article unique

À l'alinéa 1er de cet article, remplacer les mots «égal accès» par les mots «égale participation».

Justification

Voir les développements de la proposition de révision de la Constitution (doc. Sénat, n° 2-483/1).

N° 8 DE MME **de BETHUNE**

(Subsidaire à l'amendement n° 3 de Mme de Bethune)

Article unique

À l'alinéa 1er de cet article, remplacer les mots «, et notamment» par le mot «et».

N° 9 DE MME **de BETHUNE**

(Subsidaire à l'amendement n° 3 de Mme de Bethune)

Article unique

À l'alinéa 2 de cet article, remplacer les mots «au moins un représentant» par les mots «une représentation égale».

Justification

Voir les développements de la proposition de révision des articles 99 et 104 de la Constitution en vue d'insérer des dispositions nouvelles relatives à l'égalité de représentation des femmes et des hommes (doc. Sénat, n° 2-250/1).

N° 10 DE MME **de BETHUNE**

Article unique

À l'alinéa 1er de cet article, supprimer, dans le texte néerlandais, les mots «van de Grondwet».

Justification

Il s'agit d'une correction légistique: le complément déterminatif «van de Grondwet» est superflu dès lors que l'article 10bis est lui-même un article à insérer dans la Constitution. Il suffit dès lors de renvoyer à l'article 134 sans autre précision.

Nr. 11 VAN DE HEER VANKRUNKELSVEN

(Subamendement op amendement nr. 1 van mevrouw Van Riet c.s.)

In het eerste lid van dit artikel de woorden «Iedere man en vrouw heeft» vervangen door de woorden «Mannen en vrouwen hebben».

Verantwoording

In het amendement wordt teveel de nadruk gelegd op de «individuen». Men zou bijna kunnen schrijven «Iedereen». Het is goed om de nadruk te leggen op het feit dat het hier gaat om een gelijkheid tussen de twee sexen en niet tussen individuen.

Patrik VANKRUNKELSVEN.

N° 11 DE M. VANKRUNKELSVEN

(Sous-amendement à l'amendement n° 1 de Mme Van Riet et consorts)

À l'alinéa 1er de cet article, remplacer les mots «Chaque homme et chaque femme» par les mots «Les hommes et les femmes».

Justification

L'amendement en question met par trop l'accent sur les «individus» On pourrait presque écrire «Tout le monde a droit». Il est bon de souligner qu'il s'agit en l'espèce d'une égalité entre les deux sexes, et non entre les individus.